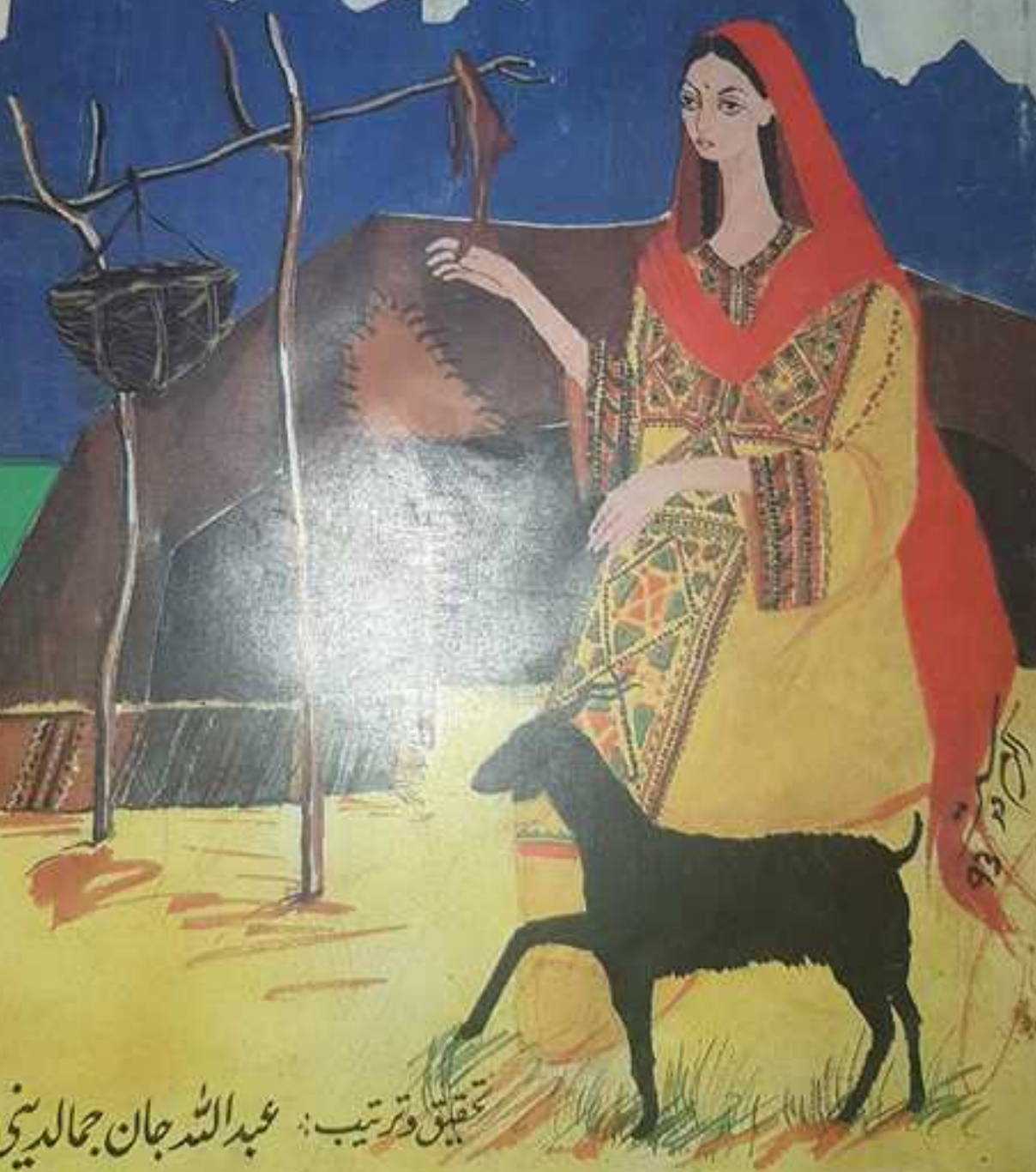

مرگِ مینا

(کلام شیر جان پکیہ)

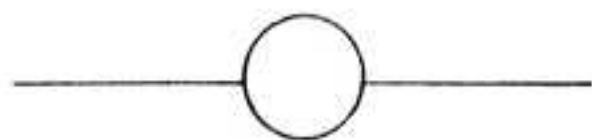
تخلیق و ترتیب: عبد اللہ جان جمال دینی

یلوچہ ایکسپریس

مُرکبِ مینا

پیکر شیر جان

نذر آروک :- عبداللہ جاد مال دینی

بلوچ اکیڈمی - کوئٹہ

.....

نام کتاب.....

شائے.....

نمہ آفریگ.....

گوشٹ.....

سال اشاعت..... ۱۹۹۳ء

کتابت.....

بہار.....

چاپ جاہ.....

بلوچے اکیڈمی سراب روڈ کوئٹہ

انتساب

چاگئے اے شکرگالیں

شائری

نام۔

یات گیری

من دنی جو نیس بر ہندگ دہوچی ۶: دنی نیس قمر کے راجہ میر عبد القدیر
 شہ ہونی ۶: منت ورن کہ آئی مٹی ۶: نوزدہ سر لگیں لکیر میں مسودہ ۶: کہ
 بکیر تیروں ۶: شعرانی دفتر منت مٹی دست ۶: کورت دت گہ آئی
 جو کہ کرتیں سے کتاب چھپ پڑت مٹی آئی ۶: منت ورن ہے
 دیور ۶: من ہوچی ۶: اندر بن دیش نہیں دندکار واجہ یوسف شہ ہونی
 ۶: منت ورن کہ آئی ۶: نوزدہ سے دفتر ۶: دیش نہیں ۶: صورت رت
 دے کتاب ۶: پہ ۶: دیکھن تیار کرت ۶: من ۶: جو ۶: پیر ۶: میر ۶: قس ۶: حن
 ہم باز منت ورن کہ آئی دنی ۶: راہی ۶: جو ۶: پہ ۶: کتاب ۶: مقررہ
 سے ہشتنگ کرت

عبد اللہ جان جمال دینی

30 - C یونیورسٹی کولونی کونسل

۲۳ مئی ۱۹۹۳ء

پنجار

نوشکے، شہر، چہ دو نیم یا سے میل دور روکیتی زر بار، نیمگ، چہ
 میان اُستانی دگ آر. سی. ڈی (R.C.D) روڈ، چپیں پلو،
 زیارت دستگیر، ہلک انت، اے پیکر شیر جان، پس و پیر و کی نیں دوار
 انت، نوشکے، پلو، بزان جھپانی سلسلہ ہے ہلک، نزیک، سدریت
 و نیام درگ کنت، دگ (آر. سی. ڈی روڈ) چہ ہے نیام درگ،
 شول کنان، دیم پہ میان اُستانی ملکان ویورپ، تچان، روت، چہ
 ہے نیام درگ، سے کہن (کارینہ) ہم گوزنت کہ نوشکے، کو چگ، مزین
 بہرے سیر آپ بیت، چہ لے جاگہ، دور روکیتی نیمگ، بمرزن دھری
 ریکانی زندہ یانی (ریک، جھپانی) دگر ریگے (سلسلہ لے) بنا بیت، ہے
 ڈول، زیارت دستگیر، ہلک، نزینک، روڈ، چپیں دست، پلو،
 بوز، بچ، جوڑے و آئی بزرگ، گڈ کے آئی سر، لکڑ جک انت
 و لکڑانی سر، پٹولہ بتگنت، ہے درستیں از باب زیارت دستگیر،
 انت، ہندی مہلوک گیشتر جنیں آدم پہ زیارت، کانت و لکڑن چنٹ
 دگوندینت پہ و تی مقصد و مراد اں پہ زہنگانی نادر اہیاں لے نازنیتیں
 ناسر پدیں بزرگ دعا لوٹنٹ، زیارت دستگیر، ہلک، نام ہے سوب،
 پربوتہ، و پیکر شیر جان ہے ہلک، جا مند انت۔

[illegible]

ہے دشمن زید و زیبا یس کو چگ ۛ مئے نامی نہیں شاعر شیر جان
و قی ورنہ ہی گوارہ بننے۔

یکسر شیر جان اصل و چه ماند بانی ملک و آت که نوشکے و کو چگ و
 کس تو جی ملک لنگایت بیت بارانی گیت و لے اصل و چه بلوچستان و
 کس تو جی ملک لنگایت بیت بارانی گیت و لے اصل و چه بلوچستان و
 رختستان آنت و گون جمال دینی ملک و بستگنت و تمنی روان و گون جمال دینی
 مرد بهر شریک آنت و تم و شاد و ہم گو همیشاں هو ارا آنت و روایت ایش
 ہم است که نوشکے و کو چگ و سری و اوند ماندانی بوگنت و لے و گ
 ایشانی جو و میتاپ بوگنت و باگک و ایشانی قلات و کهنیں نشان هنگت
 برزیں دیوالانی صورت و و دی بنت و رند و جمال دینی و بادینی و رند و
 و گم میسکل نوشکے و کو چگ و آباد بوگنت و

نوشکے انسانانی باز کہیں دوار جا ہے کہ اودا بلوچستان دگہ ہندانی
ڈول و بازیں دمب و نشان چو کہ گور بست، گورانی قبرستان، قلاتانی

نشان ہنگتہ اسدنت جمال دی ملنگ ء پستی ینگ ء ماہ فی گنبد و زہر
 ء مزین دمب و ہے بلوانی تھا با زین جاگہ ہے گواہی ء دینت کہ ایدہ
 کہنیں زمانگ انسان جانند بوتگ انت ورت پو لیٹیکل ایجنٹ ء
 بنگلہ ء کوہ کہ ایشی ء سنگی قلات گوستگنت چہ ہے کوہنیں نشان
 انت ہرگی سوادیاں ہم وقی نبشتانکاں پوشکے ء کہنیں وہاں عہدی
 انسانی آبائیانی ہند گوشنہ

لے درستیں حالاں چہ سہرا بیت کہ نوشکے ء کوچگ ربیدگی
 کوچگ و بجا ہے بوتہ بے ماراگوں پکیر شیر جان کار انت اور جبرہم
 پکت و پدر انت کہ نوشکے ء کوچگ ء نہر ہیم ء نامی نیں انسان و دی گرتہ
 کہ چہ آہاں نامی نیں شاعر بوتگ انت رچی بٹام سہر پین چیا خان
 شفیع خان قیصر خان شیر جان درند ء بلوچی لہرانگ و شاعری شرو کیس
 نام گل خان نصیر و آرات جمال دی انت اور ہی دگر جنت لے ملنگ
 و دی پکت

گوشنت ماندنیانی سے بہر انت یک بہرے پندرانی و چنال
 انت یکے شہر پنجگور عیسی ء آحتہ و باقی شہ ہیلمند ء کوچگ بزاں گرم سیل
 (سیستان) ء آحتہ پکیر شیر جان چہ ہے گڑی بہر ء بوتہ پکیر شیر جان
 ء بن پیرک ء درویشی و پیری ء راہ بند گیمتہ و زیارت دستگر ء
 مجاور بوتہ ہمیشا اے کہول ء پکیر ء لقب گوں نام ء ہور انت پکیری
 ابیدلے کہول ء یک خاصیتہ شامری بوتہ پکیر شیر جان ء پس پکیر ملنگ جان
 ء شاعری گرتہ پیرک پکیر رحمان شاہ شامری گرتہ و شیر جان پنج ملنگ شاہ

کہ من و ت آرا دیستگن ہم شامی ، تند ، رادشتگنی پیر شیرین
 بچ پیر منگ شد ، یک شرے ، بلوچی ، مانتاک ، کراچی ، ہرنی ، دہ
 ، چھپ پوتہ .

پیر شیر جان یک رنگین تبیں درناے ات ، آئی پیر نی ہم نہ گرت
 بس آئی دو مستربین شغل بو گنت ، شاعری و شکار .

پیر شیر جان ، زند ، انجام ہم عجیبیں رنگے بو تہ ، قصہ جوش انت
 کہ مرو جان چہ اندازگ ، ہفتاد سال ساری ، مردمانی گوشگ
 آوہد ، لے ، ڈی نامی یں پرنگی لے کہ چاگے ، پولیٹیکل ایجنٹ ات شیر جان
 ہمر وچی ڈول ، صاحب ، مہالہ نوک جو ، پہ شکار ، شتگت ، ہمے ڈول ،
 آئی براہندگ سردار مہر اللہ خان جہالہ دینی ہم شکار ، شوقی ات ، نوک جو
 پہ شکار ، شتگت ، چہ شکار ، رند دویں براہندگ گوں یک و دگر ،
 اوشتا گنت ، دوش گپی ، مشغول انت ، سردار مہر اللہ خان ، درانی
 میں نوپک کہ کلنگ ہم داشت پرات ، ناگمان آئی دست بہ کلنگ ،
 اترت و پدا کلنگ یلہ بوت و نوپک ، آج برت ، نوپک ، دپ
 جہل ات و شیر جان ، پادانی نیمگ ، ات ، پتہ یاں شیر جان ، پاران
 گیت و شیر جان سک ٹپی بوت ، شیر جان ، ہسپتال ، نوشکے ، بازاد
 رینگ بوت ، بے تناوہد ، ہون باز شتگت و ڈاکٹر ، دتی دس کرتے
 بے شیر جان ، چہ موت ، دپ ، ، پچ گیت نہ گرت ، ہمے دہد ، نوشکے ،
 بازاد ، کہ روج ، گیشتر نوشکے ، مزن و کسان ، انت ، ہسپتال ،
 رستنت کہ شیر جان ، بگندنت ، شیر جان نامی یں مردے ات ، د

ہر کس آنرا زانت آئی اے حالت، درستان، ملور گرت، گیشتر آئی شکاری
 یں دوست و شب و روج، دیوانی باسک چو کہ نوشکے، زرگر عطا محمد
 محمد عمر کہ شیر جان، شعران آئی حوالہ استنت، نزا آحتنت، سردار مہر اللہ خان
 جمال دینی آئی سرون نشنت و میر موسیٰ خان جمال دینی، و ہدیہ شیر جان،
 شہ بے سہائی، سما گرت، سردار، جُست گرت، شیر جان منازانے،
 آئی ہندت و چرک گرت، "مردم چوں وقتی کو شوک (قاتل)، ورا نہ زانت"
 سردار جہ آئی لے جبر، موبجا بوت، شیر جان سر پند لوت و پدا گوشتی، "سردار
 من گوں تہ تہ (مسخرہ) کینن، منی مرک (اگہ مورتن) ناگت، مرگے، چڈرند
 شیر جان، چہ لے دنیا، وقتی چم نزا گرتنت۔

اے حساب، معلوم پنچش بیت کہ شیر جان پہ مشکل چہل سال،
 وہی، درستگت، وقتی ورنائی دور، بیران بوتگت۔

سید اللہ جان جمال دینی

پیکر شیر جان و شفاء می

بکیر شیریں و مژدنی ساری غیسوئی شمعیں ہوتی تھیں
 جن کے رنگ بہن سے بکشتیں مگر زری و بہرے زری ہوتے تھے جن میں
 پیمت گشتیں کہ نہ بیک شمع و بک پربستہ مگر زری ہوتے تھے جن میں
 گئے اس زور و زوشتہ پہن و بک زری ہوتے تھے جن میں
 گلبریں ہیں و امہاں سنج و میرگو ہیں اس پر سوز و زوشتہ ہوتے تھے
 بارن و شارب و میتیگن مہوں و زوشتہ گشتہ گشتہ ہوتے تھے
 بک بکیر مہوں جن شمع جن زری شمع و زوشتہ ہوتے تھے

[illegible]

سج عوت جان و دستار بندی ام دیشتک اسے دور، نوٹکے نیابت
 گوں چاگئے نیابت و ہور یک نیابتے براں ضلعک و میانی، ہم، بگری
 و حور کنگ کہ آئی پولٹیکل ایجنٹ لفٹن ویر WARE بونک۔ ایشان بی
 منگچھر سردار رحیم داد و ذہری و سردار میر رسول بخش زکری
 جھالادان و مینڈکائی سردار نور الدین دویم و دگہ بازانی نامان کاریت۔ امرت
 شورادک یک بڑیچ اوگان سردار سمند خان و نام و گیرت۔ چو بخش شیر جان
 و شاعری بلوچانی یک تاریخی رکاردے ام است۔ اسے وڑ جہل و
 آئی شاعری و ماد و مزین و نڈان باد و بانک کنن
 ۱: جنگی شاعری ۲: عشقیہ شاعری

اول آئی جنگی شاعری ہزان جھیرہ و جنجال و راجی ڈکٹ و بیلانی۔
 شاعری کہ کوہنیں رواجی بلوچی ڈرو و اچ انت۔ شاعر ہرچی رگندیت
 و اشکیت باز یہ سدک و راستی ماں و قی شران پیش داریت۔ البت
 شاعر چہ راج و اس و جن و استاگ نہ انت ہمیشکا االس و داہگ و روٹ
 و مراد و ارمانانی در شان کنوک انت۔ اگہ یک سردار و کار کردان و اس
 سارہیت یا ڈو باریت، پسند کنت یا ناپسند کنت، شاعر گوں آوان گوں
 انت۔ مثال و بگشین حاران و سردار امیر جان و یاگی بوہگ و پیدا
 گوں انگریز و جنگ و سستی و لگوری و بلوچ اُستمان جہل جت و بد
 گشت و انگریز افسر دیر و بہادری و ساڑا ہمت و نازینت ہمیشکا
 شاعر دی انجو گشتیت: سردار رحیم خان غازی و قی سیار رحمدل خان
 بولان زئی و کسانیں جبر و سر و امید و شپ و گشتیت۔ مہلوک ایشرا

نا پسند کرتے ہیں پمیشکا شاعر ام گشی کہ راستیں دست و بر پینٹے عقل
 ات۔ مرگانی بال دیگ و لانگو بلوچے و کشک شتریں کہ دارے نہ ات
 بلے بلوچ راج و "مردی توکل" و چکا سگ و رد و شتر لیکھگ بوت
 اگہ سردار علم خان و بہادرین پنج ہونان چڈ بختینت پدا ہوڑو ہند
 بوت۔

شکاری و جند و تی واری و گیشتر زانت و اگن کتے آئی داری کشی
 کٹ و کار و یک چلمے و چو بہا بنیت گڈ لے جبر آہرا سب تو ریت
 و آپد ریں دل و کال کاریت و گلگد ار بیت۔ گوں و اجہ رحیم خان و
 انجو بوت۔ آشپ و گڈمی پاس و ہماچی چہ و تی الک و سر و گیت۔ آہرا
 رہ دوانزدہ میل پنڈ جنگی ات تانکن کٹنگہ نامی مرگانی آحتن و پیش بزان
 روٹک و پیش احمد وال و گورو گیگ و سیاپ نامی چمگ و جو و سربیت
 اود و سربوت، کٹنگانی ناو ہو چکے بست نشت۔ ہر دین کٹنگانی آحتن
 و دہد سر و رست۔ یک مردے بلا ہے بوت آموز و جک و بک آحت
 و اوشات۔ رحیم خان آہرا منت گرت کہ قطر ہے گونڈیں و تارا چیر
 بدے۔ یا کتے دور بر و بلے آمر دے نادان و نرین گپٹ و ٹھوک انڈ
 نہ کہ سنت بلکن بد کلامی گرت۔ رحیم خان و تی تو پگ و ایر گت دگوں آئی
 دز کلاک بوت۔ اے درگت و مرد و سہ چار سنگت رستنت و گوں بیل و
 داس و لٹ و سنگ و اجگ و ہونان چڈ کرتنت، انوں آئی "مردی توکل"
 و چکاس و دہد آحت رست۔ آ بختینت یا آوانی دست دپا دان۔
 بکیتینت و بگشیت، واجہ لانگو منا پہل کن من جگے جنگ۔۔۔ "انہ جوش

آدرء پونز بہری آستار بوت۔ رحیم خان مڑو کا ہی کنان و میہڑیناں،
 دتی وارء سنبرانء و تارا تو پکے نرینکء بڑت و سر بڑت و انگریزی
 بتلء ردء "بجن یا بمر" جت یکے یرے و دگر جنت آئی کشک
 رند ام نہ جنت تانکن مردء کوش بیگواہ مہیت۔ نیٹ علی محمد انگلزی
 بادینی اُشترء سوار کیت و آئرا کمر دگالی ہزاں ہزاہوی زوان گشیت۔
 "تہ سوب کٹتے انوں بیا سوار بڑ ہروں" انچو انگلزی ماں لوگ و گسان
 رخسانی بلوچیء جبر کنت نر انین شاعر آئی دپء چوں کردی گال آرتگ
 بلکن علی محمدء جندء ماتی زبان کردی ہزاں کردگالی بوتگ۔ انچو رشکانی تہن
 باریں ٹکانی ماتی زبان کردی ہزاں براہوی انت چوش کہ کشینگىء
 کچیکء نند و کیں بلغانی اور گیگستان و شور اوگء رخسانی ہزاں شکانی
 و دگر انچیں۔

سردار رحیم خان غازیء دوحی مراد ایں کار امیش بوت۔ کہ
 نوشکےء ڈاک نامی ڈگار و شور اوکء سیم سرء بلند وال دمری زئی
 زمینان گوں بڑ پچی اوگانان جھیر ہے پاد آحت۔ بڑ پچء نامد ایں ہر کے
 سمند خان بدل زئی ات۔ ۱۸۸۳ء عیسویء بدل زئی بڑ پچانی سردار
 بوت۔ گمانء شیخ زئی ٹکء سردار ات۔ پیش نامد ایں بڑ پچ سردار
 شہباز خاں شیخ زئی بدل زئی سردار ات و لے دسمبر ۱۸۷۹ء عیسویء
 میجر سنڈمینء ہرمانء ردء یک انگریزی پوجے کرنیل ٹی او ڈیوکء
 سر دکیء نوشکیء راہء شور اوکء دیم گرت۔ کس اس پنچ سد بڑ پچ
 اوگان جنگء سرین بستنت و سید بھوٹء زیارتء گوردگیگء

سفر سنت انگہ پڑی کھوڑو، جلو گیر بیچ ہفت است انگہ پڑی کھوڑو
 جہو گرت و آدلیں ڈیک، اوگان درست جہنت و لے ہما زخان و تی
 ریش و مٹا گیت و گشت لے ریش و زال و دیم بارت نہ کین تا کن
 ہوناں چڈ مہیت۔ و نیٹ شہید بوت۔ انون نہ ایوک و مشور اوک و
 اوگان جنین و زال بول بلکن نوشکے و بلوچ زالکار و تی زال بولی چاپ و
 آئی لیلو و جہنت گپ گونڈیں ایش کہ سمند خان و لشکر و سردار رحیم خان
 بردش دات۔ رند و ہر دین سمند خان آئی کساس گیسٹ پلانڈی اشتر
 برت و ڈا ہبر آحت و ڈا و آورت۔ الک و مردیں زابگ کس و
 نہ ات۔ سردار رحیم خان دتی گلام ڈا ہو و گشت، گو بریں تازی و زین
 کن زوت کن۔ و ت سلاح پوشت و سوار بوت۔ اوگان بلوچ و سیم و
 آوان رینت و دیم و اش اسپ داشت و گشت۔ ملک مالان و باجھے
 است ؟

سمند خان و تارا دیم و کمر و گشت، گواچنی مرادادیں و باجھے
 سردار منائی اشترانی گذر نہ ات من تی، مٹردی توکل و چارگ و
 چکاسگ لوٹت بے شک تی بہادری ستاکہ زیت۔ مردچی و رند
 منی و تی وصل و سنگتی بیت۔ نون دل و جم کن برو منی مردم تی اشتران
 کارنت سرکننت، سردار رحیم خان سوب گرت و آحت۔

سردار رحیم خان بادیخی رشکانی و دور و یک پتو و ہند و سند و
 سیم سران آجوی چول چلکان اتنت و دومی پتو و عثمانی سلطنت و
 سر و پیر لگان ارش و الگار و ترک و کردانی سر مجاری و احوال۔

بلوچستان و سر بھوان اتنت پیدیشکالے دور ہر مرادار و ننگدار و آجو
 پسندیں مرد و دل و پرنگی سامراج و خلاف کینگ مان ات لے لڑا
 سردار یعقوب خان نوشیروانی، سردار خان محمد زک زئی، سردار نور الدین
 مینگل، سردار شہباز خان گنگناڑی و سردار خیر بشک مری و دگہ بازینیانی
 نام کاینٹ کہ آوان یکے سردار رحیم خان غازی ات ۱۹۱۴ء عیسوی گون
 چار سد لوگ و گسان چہ نوشکے بہ اوکانستان لڈت آئی سر بھار بھرتہ و
 انگریز و پوجی اُشتر و مڈی بُرتنت۔ یویر تھار و سو ہتنت۔ نوشکے ٹین
 بنبار کنان و ریل گاڑی و پیر دشتنت و دو انگریز و گشتنت و یکے پٹی بوت
 بلے جت۔ نوشکے و ابید مل احمد وال و دنگان انگریزانی رسد و اُشتران
 بُرتنت۔ دتھار و سو ہتنت۔ نوشکے رنجستان و انگریزی پوج و گھوڑ و
 سرگردان کرتنت و ریتنت پر چکیہ بلد اتنت و دومی ایشانی سرگرد
 حال آوان رست۔ انگریز سامراج نیٹ اوکانستان و بادشاہ امیر
 عبدالرحمن آسے جاوران سہی و سر پد کرت۔ امیر عبدالرحمن و تی قندہار و
 وال و پیمان دات۔ نیٹ سردار رحیم خان و گون دگہ چار سد لوکان
 بہ قندہار بھرتنت۔ اول آوان میمان و دڑ و شریپ دانتنت و لے رند و
 سردار دانی براس میر دینار خان و بندی کرتنت۔ بلوچ و پیر و ش
 بوتنت و ہر لوگ و گس لڈان و نوشکے آحتنت۔ انگریز ام آوان پچی
 نگوشت۔ سردار رحیم خان رند و یلہ دیگ بوت بلے آئی جیم نزور بھوان
 بوتنت۔ نیٹ روچے چہ قندہار بہ نوشکے رست و ایچی سن نامی انگریز
 پولیٹیکل و دیم و سلاح و وردات۔ انگریزی سرکار آہرا بہ کوٹہ برت و

سردارانی جرگہ ۶ دیم ۶ پیش کرت۔ انگریز ۶ اشارہ ۶ سردارانی جرگہ آہرا
گیست ہزار کلدار ۶ ڈنڈ پیر کنگ ۶ پرمان دات، سردار رحیم خان گن
۱۹۳۶ زوال بوت دآئی پنج غوث جان نابود و لاولد ۶ دتی پت ۶ مال و
میراث چٹ کمان ۶ نیزگاری ۶ مورت، واجہ شیر جان ۶ شیران درایت
کہ آسردار رحیم خان ۶ مرک ۶ رندام زندگ و دراه ات۔

واجہ پچیر شیر جان حاران ریاست ۶ حاکم سردار یعقوب خان نوشیروانی
۶ درام دیستنگ، واجہ یعقوب خان نواب نوردوز خان نوشیروانی
دپیداہشت ۱۸۵۵ء - مرک ۱۹۰۹ء ۶ مزینن مراد اریں پنج ات۔
آوتی پیرک سردار آرات خان غازی (۱۷۸۶ - ۱۸۸۶) در ۶
آجوپندیں مردے ات او انگریز ۶ گلانی و سامراجی چالبازی آہرا
نادش اتنت، ہمیشا پرنگی ام آئی کشک ۶ پگر ۶ اتنت، ۱۹۱۱ء عیوی
۶ انگریز آہرا یک وارد کہ دتی حال ۶ تہا آرگ ۶ کوشستہ کہ تننت۔

وسرداران دیم داتنت ولے واجہ یعقوب خان دام ۶ نہ
آحت، نیٹ انگریز آئی ناکو ۶ موک و ملام داتنت، آئی ناکو امیر خان
انگریز ۶ پچیر بوت و ہزار مرادیں یعقوب جان ۶ کشارینت، انگریز
امیر جان ۶ حاران ۶ حاکم کہ تننت ولے یعقوب خان شہید ۶ پنج حبیب اللہ
خان جبت و سردار خان محمد زک زبی و سردار نور الدین مینگل ۶
باہوٹ بوت، انگریز نیٹ و تی پالیسی بدلینت و حبیب اللہ ۶ کوٹہ
لوٹیت، امیر خان و تی مردمان زرت و نوشکے ۶ راہ ۶ دیم پراوگانشان
سرگیت، اے زمانگ ۶ نوشکے و چاگے ۶ پولیٹیکل یک دیریں انگریز

پکتان ویتب ویتب اُت . پکتان ویرا ولی دار نومبر ۱۸۹۶ء بگر تن
 اگست ۱۹۰۰ء عیسوی ء نوشکے ء پولیٹیکل ایجنٹ بوت . رند ء بدل
 بوت . رند ء ستمبر ۱۹۰۳ء بگر تن جنوری ۱۹۰۵ء عیسوی پدی نوشکے
 چاگئے ء پولیٹیکل بوت . گمان ء یک واردگ نوشکے چاگئے ء پی . اے
 بوتگ . سیمی وار امیش اُت کہ حاران ء یاگی سردار امیرحان نوشیروانی
 ء دزگیر گرت . امیرحان گوں وتی مردمان چہ حاران بہ پتکن آحت و
 پکتان ویرا آئی راہ ء انکین ء بست و دت گوں ددیویر ء سپاہیاں
 دیم ء سرگیت تانکن چاری ببیت . ناگت گوں امیرحان ء دچار وارت
 ووتی اسپ اُرجنت و امیرحان ء بہکلت . امیرحان ست و مڑا ء
 اشت و سلا دور دات و دزگیر کنگ بوت . بلوچ ویر ء بہادری ء
 نازینت . انجو کہ شاعر شیرجان گشیت و امیرحان ء ڈوباریت . اگن
 ویر ء بختین یا شہید بوتین ء آئی نام دشنام بوت بلے بلوچ راج ء
 بنام بوت . آہرا حیدر آباد سندھ ء جیل ء برنت .

پیکر شیرجان ۱۹۱۶ء عیسوی ء یک واکہ وویل ء سوچے دنت
 وگشیت کہ خانصاحب (میر محمود خان دویم) حاکم ریاستی بلوچستان
 میر رحیم داد خان لانگو ء سردار نور الدین مینگل ء دزگیر کنگ بہ جھالا دان
 دیم دنت و آسردار نور الدین ء چویر کنت و دزگیر کنت بہ قلات
 کاریت . ادا شاعر کئے روارت برچیکہ سردار نور الدین ء دزگیر
 کنگ ء سہ رحیم نامی اوارا نت . سردار نور الدین ء یاگی گری و
 بند یگری ء واکہ وویلان یک انگریز اماں و ہاں چوش دنت .

۱۹۱۴ء عیسوی ء عثمانی ترکمانی جہاد ء پلہ مرزی کونکان و برنگی
 سامراج ء گون ڈیک وردکان دگران آبید سردار خان محمد زکری
 و سردار نورالدین مینگل و سردار شہباز خان گرگناڑی و سردار رسول بخش
 ساسولی پیش پیش اتنت. خالصاحب و تی باز بلوچ سرداران خان محمد
 ء جنگ ء دیم دات وانگریزی پوج کرنیل ڈیو ء سروکی ء آوانی گمک
 بوت. کرنیل ڈیو خان محمد ء براس نوروز خان ء موک و ملام دات
 نوروز خان ۲۴ اگست ۱۹۱۵ء عیسوی ء تہارن شرف ء و تی براس
 و اب ء تیرے جت و جت وشت شوین انگریز ء ڈیو ء سرو بوت
 البت رند ء السی شاعر آہرا بنام کثیت و خان محمد شہید ء نانہ ینتنت.
 نون انگریز سامراج سردار نورالدین ء رند ء کثنت و ۲۴ مارچ ۱۹۱۶ء
 ء یک پوجے چہ کلات راہی بوت. اود ء بلوچانی لشکر سردار نورالدین
 غازی ء سروکی ء دزہورک دے سلاچ اتنت. آوان ء حال رست کہ
 بمپور و مگس ء ترک و جرمنانی نما ہندگ ساڑی انت و سلاح و سامان
 جنگ باز دارنت. مگس ء سید گل بادشاہ و بمپور ء سردار بہرام خان
 بارانزی بلوچ ام آوان گمک ء سدکی دات. سردار نورالدین و سردار
 شہباز خان گون گیت و سہ سرچاران دیم پہ ایرانی بلوچستان سر
 گیتنت. بلوچانی و گہ سرچار سردار رسول بشک ساسولی ء سروکی ء
 دو ازده اپریل ۱۹۱۶ء عیسوی ء و تی سرگرمیاں بنا کر تنت و انگریز
 رسد و تھاڑوان کثنت و بن داتنت. سنی مئی ۱۹۱۶ء عیسوی ء یک
 انگریز پوجے کرنیل ڈیو ء سروکی ء چہ قلات سرگیت. انگریز ام لکھوان

یگر تن دد و سارونہ ہول دہلار کرتنت۔ و بازیں بلوچان ناحق بندی کرتنت
لوگان سو تکنت و لگتال کرتنت و لے غازی مجاہدانی سوچ ء کتے نہ
داتے۔ خانصاحب سراوان ء سرداران چہ میر شادی خان بنگلزی ء
دیم دات و مکران لیویز ء یک دستگے رسالدار بنی بشک بنگلزی ء
کمان ء آئی کمک کرت۔ جھالاوان ء باز سردار ام کرنیل ڈیو کمک
بوتنت۔ لیویز ء یک دستگے رسالدار غلام بنی گہر ء سر وکی ء وڈ ء
ساڑی ات۔ کرنیل ڈیو ء یک پوجے کپتان اینڈرسن ء سر وکی ء پب
کوہان گواہرام رند ء الک ء لگتال کنگ ء دیم دات۔ انگریز پوج
ولیویز سوب ء ہماچی رتکنت و گواہرام و حسن دلال محمد رند ء شہید کرتنت
و آدانی زاہگ و زالبول ام بی بوتنت۔ کپتان اینڈرسن و تی دل ء
سارت کرت و دن گمشادزی مینگلانی الک ء بنبار کنگ ء پب
کوہ ء دیم کرت۔ و لے نور امینگل و خان محمد گہر گناڑی گوں گیت سر مجاہد
آئی راہ بست۔ نور او خان محمد ء یک یک رافیل گون اتنت دگہ دست
رگدار دلاڑی و زحم و اسپر اتنت۔ بلوچی تو یک کار نہ داتنت و درست
زحم دستان شہید بوتنت البت نور او خان محمد انگریزان تیرانی گواچی
کرتنت۔ کپتان اینڈرسن، لفٹننٹ پارگیٹر، گھوڑو ء یک جمعدار و
دگہ بازیں کشگ و لفٹننٹ کلینل و دگہ ہتیس پٹی و سر ڈہور بوتنت۔
نور او خان محمد درست پرچیکہ تیراش ہلاس بوتنت۔ لفٹن کلینل
بہیں جاوہ کرنیل ڈیو ء ماں و ہیر ء ہندو جاہ ۲۵ جون ۱۹۱۶ء درست۔
کرنیل چہ قہر ء جشت و بلوچانی سر ء بیدادی کرت و میر و سردار و

یگزیزان ام چانپٹ جت . دومی پلوء سرداران ۶ بلوچ ام یانگی ایس آجو
 پسندانی سرء بیداد کرتنت و بازینے شہید کرتنت . ۱۷ اے درگت ۶
 سردار نورالدین دھراہش نامیت پدی آحقنت . ۲۷ اگست ۱۹۱۶ء
 کرنیل ڈیوے آدانی جھالادان ۶ سیم سران سر بولہگ ۶ حال رست کرنیل
 ڈیوے ناکہ بندی کرت . و سرداران ہر گنڈ ۶ دیم دات . میرزا بخت خان موسیانی
 میر رحیم داد لانگو و میر شفیع محمد مردوی مینگل ۶ وڈ ۶ پلو ۶ دیم دات تانجن
 نور امینگل ان اش راہ مدہنت و لے نور امینگل و سنگتس یک
 نیک وڑے ۶ سردار نورالدین ۶ ژند و بندیں بد حالیں مردمان و تارا
 سر کرتنت . کرنیل ڈیوے لیونیز ۶ دستگ ام نال وڈ ۶ پلو ۶ دیم دات
 رحیم داد شاہی زی مینگل ام آئی کمک بوت . چہ مند مکران ۶ مکران لیونیز
 لفٹنٹ محمد رحیم زگر مینگل ۶ سروکی آدانی رند ۶ ات . سردار نورالدین
 ہر دیں چہ نال ۶ گوست . کرنیل ڈیوے ام آئی پد ۶ کپت دھراہش کرتنت .
 سردار نورالدین و تی باز سنگتانی جبر نہ زرت و سلا دور دات . البت
 نور امینگل درشت و سلا دور نہ دات . سردار نورالدین مینگل ۶
 سردار شہباز خان گر گناڑی ۶ سردار پہاڑ خان ماسولی و غازی سلیمان
 گر گناڑی و خان محمد گر گناڑی ۶ گوں سدء گیش سر مجاڑان یک سال
 گجرتنا گیش و دو سال ۶ قید ۶ سزارست . اولی سٹہ سر مجاڑان
 ہبہدہ ستمبر ۱۹۱۶ء ۶ سی سی سال ۶ سکین قید و بند ۶ سزارست .
 رند ۶ کم کرتنتش . دسمبر ۱۹۱۷ء ۶ نور امینگل ام گرگ بوت انگریز
 آہرا باز پہ بیدادی بہ شان ۶ شہید کرتنت .

میر رحیم داد لاگو یک دلو تہند و بھاگیہ د مالوندے مردے آت۔ مدام
 نوشکے آحت وشت۔ سخی و داتارے دی آت۔ پیدشا بازیں زر زوالی ۽
 سبب ۽ گڈی رد چان نیز گار بوت۔ اول سرء نوشکے ۽ سردار د میر یک
 بیل ۽ سہ چار لوگان میہانی دانت و لے رند ۽ میہانداری کم پوہان شت
 میر رحیم داد ۽ آئی لاگو بلوچ ماں منگچر ۽ تیر جنت گشتنت۔ میر رحیم داد لاگو
 کرنیل ڈیو ۽ آرمی آپریشن، بزان "پوچی کار و اہیان" کمک داتگنت۔
 البت پکیر شیر جان ۽ اے گشگ ز دانت کہ سردار نور الدین مینگل
 دہرا ہش آئی دیم ۽ سلاح دور دانتنت۔

پکیر شیر جان ۽ شاعری ۽ دومی بہر عشقیہ شاعری انت۔ بھدائی
 داتگن شاعری ۽ ہور آہرا بلوچی گال لوزانی مزین مڈیے گون انت او
 اے مڈی آئی شاعری ۽ شر دک و بنادار گرتک۔ بلوچی زوان ۽ زگریں
 لوز و گالان ابیدارد و پارسی دگر دی ۽ کڑے گال کاریت۔ ساحت و
 زیورانی رد ۽ کڑی دگوگ و دہڑی دجھک و ٹک و پیٹک شمشک۔
 وگت و پلو دچلو و باہینک و پادینک و نلک و پور و کڑ یار و کٹک و طوق
 و مودی و دگہ بازیں لوز و گال کاریت۔ و شبودانی رد ۽ مسک د میل
 و زباد و امبر و جہر و چندر دچوہہ و عطر و قطر و لونگ و ہیر و دوپ و دگہ
 بازیں۔ آئی مثال ام بے مٹ انت چوش کہ کا پوری اسپیت چوتا ہلگس
 شیر ۽ پترک، کسانز اتیں پری ۽ پیاپیں رکب درک (انگریز ۽ رواج
 کپتگس گال ام کاریت۔ کوہنیں شاعران ملا پازل و شفیع خان شاعری
 رنگ ماں کانت۔ تلمیع بزان سرسوج ام داریت چوش ۽

اے دتر امان و احمد زبانی سیال کنت
ہم تبیں دوستان چہ ہوسنکی بال کنت
دل اش شاہیگین حکم کنت چو نادر ء

احمد زئی بلوچستان ء حاکم اتنت و نادر شاہ بزاں ایران ء نادر
چمش ء ظالمیں حکم ام نوشکے و حاران ء دمگان مہلوک ء انگلیات
اتنت . ہمیشکا شاعر شفیع خان ء (۱۹۰۴ء) وڑ ء و قی معشوق پہ کار مرز
بکیر شیر جان و قی دور ء تو پیکانی نام گیرت کہ انوں نہ گواہ بنت چوش کہ
نس ولس و لاری دگل پڑ بزاں رگدار ء لاری ء قفوچی ام گشتنت کہ ایشان
چیلکی پلینگ ء روک کر تننت و مگو ء بدل ء گوش نامی سولنگ سر کر تننت
اود ء تو یک ء دار و آس گپتننت . معشوق ء گبر دگ و چرگ ء رد کبے
لڈگ و محمد ونگ آرنگ و آئی جند ء پہ کوہنیں بلوچی کیگد و کج و زباد
مال دکترو دگہ نام آرنگ . باز انجیں گالور انت کہ ایوک ء گیشتر نوشکے
و چاگئے و حاران ء دمگان زانگ بنت چوش کہ موک بزاں رشوت
خاؤ بزاں شکایت ، موٹو بزاں لعنتی مجرم ، خت بزاں ز نڈیں کوٹ رتی
بزاں ٹکمر و ٹیرگیں جمر و پچاں جو ٹرینتگیں بیرم ، در زباد و بزاں پالونک ء
رگ ، چارنالگ و الگر بزاں رُمب دتاچ ء وڑ ، ٹوہو بزاں پاسباں یا
چوکیدار ، پڑک بزاں مزینیں ٹولی و سرخی بزاں سرخندیں اسپ و دگہ
انجیں کہ آوانی ادا آرگ دراج بیت .

بلوچی دیوان ء سوگوں باسک واجہ پروفیسر عبداللہ جان جالدرینی
۱۹۵۲ء درگت ء ایشانی کشنگ و مچ کنگ و سچل کنگ اما داری کشنگ

آهرايوڪ ۽ اما دور ۽ لوزا نڪي هڪل بزاں بلوچي ديوان ۽ باسڪ شيرز انت
 ڪننت. من آزمانگ نوشڪي اسڪول ۽ وانگ ۽ اشن دبرے برے گون
 دتي عاريفين پيت وناکو نصير ۽ بچي ۽ آواني ديوانجا ۽ شتن. لے ديوانجا
 يک بقال ۽ دکان ۽ بالا هانگ ۽ ات. آزمانگ ۽ ڀڻپ رکادر ۽ اسراتي
 نيست ات. واجه ناکو نصير و آذات جمال ديني و واجه عبداللہ جان و دگر باسڪ
 بلوچي بتل و دسا هت و کسو و کسانگ و آزمانگ و شير مچ کنان انت.
 سرکار ۽ پلو ۽ آوان ۽ گمک ۽ بدل ۽ بندر بجاه پيش دارگ بونت و
 آواني ديوان ۽ آهوکان تر سينتنت و لے لے ست و مراط و واجگ لاري
 و لنڌري ۽ بچي ۽ بلوچي زبان ۽ خدمت ۽ پيدنه کترنت. مروچي آواني
 واري دکار گواني کمتي مڌيے شمي ديم ۽ انت. بوانت و هزانت. بس!

شمي جير لوڻوڪ :

پروفيسر مير عاقل مينگل بلوچ
 بلوچستان زانتجاه. کوٽه
 ۲۸ مئي ۱۹۹۳ء.

مرگ مینا

چہ : محمد یوسف ولد ملا بنگل جالندہ

عرض منا استہنت گوں تو ادشہ لامکان
بندگ و نیکی و بدی برتہ بنت عیان
من گناہگار تو بے یمن مہربان
گنج ترا بازانت روز و اشتوکل جہان
(شہ) میر و سردار و حاکماں ہستے پہلوان
رہگوزی گوستن مرگ مینا را دیتگن
چہان برزگرت مطلب و سرنید بوتگن
نقشہ و دیم و خال اتنت تحقیقین نشان
مثل طوطیک کیگد و گوں من کو بیان

” لائقُ اُن من تنی و دگر کسُ مٹ نہ اُن

بیا حویلی کا تو نندن زان پہ زان ۱ ”

من گوشیں ” لعل تو پنجشیں کاران ء ممکن

آحتن بُت سک انت دوست منارانی مکن ”

سُبتگ انت طنزان آحتہ شیدا بہ غصّہ ء

اُش ضعیفی ء دست جنت راستیں پیچہ ۲ ء

” قول منی ایشنت یو آئے کایں تنی جہا

تیگ سرس بوشنت انت ترس منانیت پربہا

محکمیں زردان موج کنت اُش داور ء۔ “

شادرُخی لعل ء نیم ہو ابوتن اُش گل ء

سیل کنت دوستان شیرجانی نوکین دفتر ء

چوں صفت کاری اے گل ء رنگانی ادا !

چم گل ء تیرانت بر دانب شلّیں خیر انت

زلف گُل شیرازی طلا کو دیں زره برانت
 ہر کجا لگنت مثل آلماسکے برنت
 دیش دلیں روچاں دسلہاں پوشی دم گوری
 کا گدیں کُنٹان جے مزو اک سومری
 پُلک و پیزدان انت گُل لرز و کیں دڑی
 طبلہ برزانت کیگدے طوق و چمکی
 برتی گوشاں اتنت جو اینس نلگسی
 غپروتی دوست آئے طمعدار پیچ کسی
 دلخ لرزانت عاشقان کشتہ چم خمار
 بر بہ بازار اطلس زر بافتان بیار
 کچ وہم کدکن برز کنین باد گیر سوار
 در کینت دختر سیل و پہ نیمون بہا

ہم طبش گدنت برآوان کڈنت نوں ڈ گار
 گوں وت خلوت کڈنت دسیج و نشار
 اے کجام ملکان رستہ مئے در اچانی چنار
 ایشرا دیستن یکبرے نوشکوئی کنار
 اے و تراخان احمدزیانی سیاں کڈنت
 ہم طبیس دستاں پیہ ہوس چہ ہاں کڈنت
 دل بادشاہیگیں حکم کڈنت چو مے نادر
 چمن پیش چارانت پہ گل خندو کیں ڈپ
 اے لبس پری پہ انار کی بوسگ
 کیگد روپوش انت روگوں پائیں ہمسران
 دستار سوز گردینت ہمے شوہیں سوچن
 دُک پرشیت دت کارنیت تیج دوچک
 چلوں بیدار انت گوں ہمے نرمیں لنکان

۱: دسیج و کنار (نوشکے دوستیں نام)

۲: ہمے ۳: چکگ

پنت و پرمان کنت مولد و دیم و کار کنان
 حرف کشیت چوت آن و این عالمات
 تا چگیں شیرانت بمنی لڑوک و دپ
 و س منانیت انت گون تو اوبے چوینس خدا
 تیرنیم کشن پ گل و جوانیں مجلس و
 عرض منی ایش انت ہم طبعی طوطی گوش بدار
 در من و دہشت و مبواش من تو فرار
 برج و حلوا بہ مجبگاں ایر بوتنت قطار
 ایشان و وارنت لے صنوبر بے توار
 صید و سیل و بے شامیں کر گوشک و شکار
 ختم بیت شیرجانی نون ادا گفتار

کیگدہ سیل

• چہ میر موسیٰ خان جمال دینی
و ملنگ جان ولد فقیر شیر خان

حدا فی نام منایات انت
پہمیشا دل منی شات انت
دنیا شہ بندگ پات انت
گہ دھنزو گہ گوات انت
گہ روسیل و اسرات انت
شکارہ زرت منامیل
رئیں پہ کیگدہ سیل
بہ پوشیں کوٹ و صدر می

۱: پشتو پات - مننگ - فانی ۲: گاہے - دے

۳: لس جنوکیں - دراجیں توپک

نلوں گوں لس ولاریؑ
 دلوں شوق کوٹ پہ سواریؑ
 کنین سنج، تیاریؑ
 بیس سوار زین سُرخِیؑ
 رئیس براو ملک شوقیؑ
 شکر لطفیں صدوزیؑ
 کنین سیر مجلسِ تہیؑ
 جہاں باز اتنت و دختر
 دو پڑکؑ در کینت ہمسر
 پوشنت سات و باز زلور
 ہوار انت عطر و ہم عنبر
 ز بادو مسک انت جعفرؑ
 بزوری شانہ کے دلبر

۱: دل آن ۲: گرت ۳: اوگان بادشاہانی قبیلہ
 ۴: قطارۃ بازی ۵: جافل ۶: شک ہر رند

بدنت مالشت وقتی مہپر
 اُشے صحب ء تنّا دیگر
 پیری زاتے گوئے خوئے
 بشرگوں شگل و ابروئے
 بدنت مالشت سرء موئے
 بگندیں کیگدے تروئے
 تمام خوشبو اتنت بازی
 کنے گوں میلہاں گوازی
 رقی وخت و بر آئیم ء
 مُشیتش کیگیں دیم ء
 نظر پرینتس شتادور ء
 بگندین چشم آہورا

۱. پیتنت مثل کافور ء
 ملاقات ء ذمه زور ء
 صفت برتہ ٹہی نازرک
 کڑی و گوگ انت جھمک
 دڑی و پیٹک و شمشک
 تنی مور و انگ انت دراج انت
 حساب ء چلوئنت بازانت
 نینگ درست پیک رازنت
 جنک بیج انت کنت گوازی
 چگین و مہر و شرط بازی
 ترا کہ چسم منی گندی
 دِلن شہ روتگان سندی
 شاہ حسین موکتہ بندی

۱۔ بخت چندی
 ۲۔ لیت منی زیبا
 ۳۔ کپور در لڈگ ڈ کبیب ۴
 ۵۔ دنتنت ہمسراں سوب ۶
 ۷۔ گل ۸۔ دنتاں دپ ۹۔ برنج انت
 ۱۰۔ گور ۱۱۔ زیب ہر دو نارنج انت
 ۱۲۔ عذاب و پتن کو بلنج انت
 ۱۳۔ بہ برین ٹیسٹ ۱۴۔ پند ۱۵
 ۱۶۔ من آحتن کیگد ۱۷۔ ہند ۱۸
 ۱۹۔ ورین شربت گل قند ۲۰
 ۲۱۔ شپ تاریکی عجب جوان انت
 ۲۲۔ دے گپ دے تران انت
 ۲۳۔ منی مجلس گوں بوجان انت

نہ سال و باغچہ و نوبت
 سر و ٹہوانت بجت
 من و دوست نشین ایمن
 خدائے دامن
 نوشکے فی دلبریں مردم
 گرین موکل شمایار
 گرین موکل شہ پور
 رئیس وخت ہما جو
 بہ پڑینیں چادر تالان
 پڑین ^۲ الحمد و سبحان
 کنین عرض گونہ اجان
 منی دست دے پور جان
 رئیس وخت ہر آشہر
 بہ نوشکے جانی بازار

بسیار انت دوست منی ہمیل
 اتنت درستی منی زرگر
 عطا محمد و اعومر
 ٹہینت شمشک و تمل
 منی سوغات کیت اندر
 اگہ نون شاعرے و س کنت
 جبر نے پر دگ انت پس کنت

کسان زاتیں پری

چہ میر کرم شاہ جالندہنی ۱۹۶۵ء

سُکھ ۽ کسان زاتیں پری
 شمس و سہیل و درم گوری
 بام ۽ ترپوکیں مُشتری
 تتلی تَلاریں تلملی
 باگانی تریں م سُمی
 رُوشہ و ترار ۽ دل منی
 دُر دانگیں دانگ زری
 تو شاہ اتے من زرخری
 مہالہ گلام (من) تتلی آسری
 اے دوست من دوستدار من
 مارا طلب کُن دوست من

ہمزان نشینم در رے تو
 کدغن بشین در حُسن تو
 چینی گُل و گلزار اتنت
 اے چشم ماغوت چشم من
 اے سنگ تیرے زرد بہ من
 لعل کہ گلے، من بلبَل اُن
 شمع توے، پروانہ اُن
 دُستیں شپاں و ابءِ نوشے
 سر بستہ بیت کوہے کش
 من آہ و آہ سر دے کشین
 دوشی کہ و ابءون دیتگ اُن
 دست بہ گریبان شپتگن
 بوس شہ انارکان گیتگن
 صُحب و خداوند رفیع کُتین

لیلیٰ کجا انت من کجا
 ہر دم بہ گندیں گل رخ
 گل طلائیں بانک
 پیری کہ جسم بمن کتیں
 سے ناک تھی زلفاں جتیں
 مسک و زباناں ہور کتیں
 برگین و دل بندوں جتیں
 من بہ و تھی سے تغویز کتیں
 گاہے توشیرے، گاہے شکر
 گاہے گوں را باں تلخ تر
 ماہ ویم (تہ) مکن شمن خطر
 سحہ منی جان و جگر
 کیگد منی حال و بہر

لعل انت یاقوت انت ہو
 مر وارد انت یکجا قطار
 آرو که در جهان بمرانت
 زہیرین دل آگاہ کننت
 کسے دو دوست و کنت جتا
 خیر و مہ گندی شہ خدا
 رب و کلام آئی پدا

زمانے بند کنت نودان

چم۔ عبد الکریم ولد موسیٰ بٹو

زمانے بند کنت نودان

شماپہ شادہ و شودان

پیاپیں کہکرو گرنندان

بگورارت میننریں بندان

امل ۷ جاگہ وہندان

زمین ۷ درگہیں کوہان

زمانے پر کنت جوہان

بیاریٹ کیگد ۷ بوہان

گلاب ۷ چندر ۷ عطران

زباد و چوہہ و قطران

لونگ و جعفر و نیران
 تما میں مسک و عنبران
 سچو کیس دھوپ عطاران
 شہما پہ زہد و زینہ اران
 جنتِ فقر ہیں تاسان
 غنیم^۲ گمرون و سواران
 مجالنت من شپ^۱ پاسان
 بیارن من سحر گاہ و
 اُمَل^۱ ہند و جا گاہ و
 بلوٹن مہرین راز و
 شتاپ کارین ہنر باز و
 موشی^۳ من رونی انداز و
 حبیبین و تن زلفدان و

رگرن بودء په سامانء
 کنن شانہ گل زلفان
 کړمى گون گنل و قلفان
 پیچې هر دو گیسوان —
 شما په سوار تگیں مون
 میان هر دو ابرو آن
 کنیز آئینهء بیاری
 سمن بوئیں رخء داری
 جنکء مشتگیں بیټی
 پتی چو شیشگء چینی
 لب هر دو عجب جوان انت
 تهه در قیمتی مان انت
 لسان شهد و شکر زوان انت

پیاسہ میں گبٹ جان انت
 تمام کارکش پیہ بیان انت
 خدائی حکم و پرمان انت
 کر یا پڑ و کابلی در زانت
 عجب گوں نجلے لہر زانت
 ہزار و پنچصد کمر زنت
 گلے انگشتری جوڑ انت
 ندام گوں سنگہاں لوڑ انت
 پلو و پونز پر شور انت
 جٹک و ٹالک پور انت
 پیری پٹی شور انت
 خدا زانت اے دگر طور انت
 گلام بیار گمبدانی

منی مے ۽ تنگانی ۽
 سمندهء دہ صدانی ۽
 بسین سوار گنگلانی ۽
 دین شور مزلانی ۽
 و تاب ۽ شکلوانی ۽
 رحمت چو ترونکڑانی ۽
 زمین ۽ سر تلانی ۽
 جنک ۽ صفت پیش ۽
 پکر تین شاعر ۽ گیش ۽
 شمع عشق و غم ۽ درد ۽
 من اُن پہ برکت مرد ۽
 پماوانی پداں گردان
 خدا و حضرت اُن یار انت
 چہار پیر مئے مددگار انت

خداوند کنین زاری

چهارم: عبد الکريم ولد موسیٰ بن محمد ۱۹۶۵

خداوند کنین زاری

نواد دوست و منی بیاری

گل و رار رب نگه داری

تہار و تار مہیں شام و

سُرن و سُربان گل و نام و

منندی دوست منی زان و

کنین گین باز کسان زات و

ترا رب و منادانہ

پرستیں جو پری زات و

منن پہ توکل اللہ

بی راضی کلام اللہ

نین بوجنت پیل
 عجیب برزانت منی ملا
 سات و زلیلت بازانت
 ہمے دروگوں گلے بازانت
 کٹک و مودی و طوق انت
 گویشاں دیدہ پہ شوق انت
 دست و چلو گلے چہار انت
 اے کبھی زرگر و کار انت
 شاہ پری وت کہ زیبدار انت
 چندی مفلس و خوار انت
 جنوکیں عشق و آزار انت
 دم و ساعت سہہ کار انت
 اللہ جو کرتک رحمت
 منا سوحتہ کج و زحمت

بیٰ خوار دشمن ۽ قیامت
 تو پیر جان ۽ احوال ان دیم دے
 عُم ۽ دشمن ۽ کم کن
 بدے موکے پ ۽ ڈم کن
 پکن توکل شپ ۽ پاس ۽
 بریر پہ گل ۽ براس ۽
 کنین منت کچ ۽ ماس ۽
 من چار روپہ حساب بندین
 ہر دہستان بر بندین
 گل ۽ را پہ نظر گندین
 دلنوت کپ بی سندی
 تو ظالم گوں بدیں کاران

ہمے لعل ءِ اِتِ نذات مارا
 چہرا گے، روک گئی بالا
 حذر ازوت بیمار منی لعل ءِ
 نہ اِنْت سئی شہمنی ءِ حال ءِ
 جنت درزان گور ءِ جہل ءِ
 رب آمین کنت منی سوال ءِ
 گشین من بورگلی زہگ ءِ
 دل ءِ را کرت مئے، آگاہ
 کین پٹ براسیا ہیں لاگ ءِ

رنگ رنگ
شعر

میر خان نوشیروانی ء دزگیری

مُشَدِّد : عبدالکَریم ولد موسیٰ بٹو ۶۵ ۶۱۹. نوشکی

خدا جان اے منی نازنت
 بہ (رسول ء عرض منابازنت
 بلوچی لوزو آوازنت
 حسدانی حکم و پرمان ء
 اشارت گرتہ شیطان ء
 برہ بہ ملک ء خاران ء
 بدے پنتے امیر جان ء
 پرے لوزء بگو تکرار ء
 رعیت ء نشتگے بے کار

۱ : پہلے ۲ : بگش

پکن جنگے ، بے سردار
 سپاہ پروشہ کلام را
 بلوٹ موک و ملام را
 شما دا گڑ ، شہ سردار
 شاغسی گرم ات اے کار
 شاغسی لوٹہ براسان
 عاتل و دانائیں دوزجان
 زنگی زرتہ ہتھیاران
 بگل پیر ہما دست
 شما دا دژمن ، کست
 گوندیت سخی آرات خان
 امئے شکل ، پکن آسان
 شہید بوت سردار یعقوب خان

۱: شہ ہما دا ۲: نواب وزیر ۳: دوست جان (دوست محمد) ۴: توپک قسم
 ۵: بزرگ یات کنگ ۶: سردار آرات خان ۷: سردار یعقوب خان کہ امیر خان آکر کشائیت

امیرؑ کا گدو اپلجی
 شہنگیرؑ بگنت پیلجیؑ
 شہانگو لکھتہ ویسرؑ
 دل ء باور نہ کو اُترؑ
 ویسر کہ موج کنت دبر
 مثال چلگ ء جمرؑ
 امیر خان گشت پمے رنگؑ
 بہ بچیں حاکم ء جنگؑ
 نہ پیرینیں سرو سنگؑ
 ہمودا جوئے پتکینؑ
 ویبیری اُردو ہنکینؑ
 امیر خان بست کچہریؑ
 (چو) وقاب ء بال کو مہریؑ

۱: شہنگیرؑ ۲: شہ ہانگر ۳: واسرائے ہند ۴: پتکن ء کھارو
 (تھانہ) ۵: ویب وایر WEB WIRE ۶: کیپ CAMP

رکیب داتی و چاری ء
 شتہ ڈاہ بہ جہلاوان
 پرنگی ء بہ دربار ء
 و ہیر نشتہ چو حوٹار ء
 خماری چست کنت چمان
 و ہیر سو ج کنت کیا ہے ؟
 ”تمہی کا کیا چلے جائے“
 رسالہ زرتگنت آرا
 بریبر برت من شہر ء
 کڑی و جیل من پاد ء
 برنتی حیدر آباد ء
 دینتی پلپل و واد ء

۱: آئیرا (امیر خان ء)

۲: حیدر آباد سندھ ء جیل ء

دپء و شذت چوشهدء
 گروان لنگ اتنت چوتو
 بزورنت بیلچهان موٹو
 سترکان کار کنت هررو
 دپء لُش گزنگیء غا انت
 خوراک لُش یک ونیم پانت
 کالا پارمی شمه جاه انت
 پشنگ نون ملک اوگان انت
 امیرجانی گشتت جاه انت
 پدا آحتن تتی گران انت
 سردار صاحب جلیب خان انت
 همودا ایر کنت بیدگ
 تپنگء بال کنت میدگ

۱: غاو - شکایت ۲: کالا پانی - سکیں جیل ۳: پشین
 ۴: نواب حبیب اللہ خان ۵: بید - آہگ پہ نشانہ گوازیء

کریم جان کُلاک و زبیب
 بر دست و بکل جیب
 پکیسرے روپی تئی انت
 حساب سوج مکن سئی انت
 بیارت پنج کتل ربی
 پکیسرے نیکی و ٹیکی
 شاغا تو ادھر خیال کر
 منی داد برتہ پیداور
 بدے اُن جپتے کارِ یگر
 نہ زوریں پیرگیں پنڈر
 منی جپتے پکن برسیر
 پدے کپتننت منی بزگر
 پکن چار نالگ و ہلگر
 دکار آباد بنت اکثر

سردار یعقوب خان کوش

چہ بد ملنگ جان ولد فقیر شیر جان ستمبر ۱۹۶۵ء

یا الہی شکرگوں آ رہا پرور
 گڑ لوپ، سولی، کیتگیں غوث لنگر
 کیتگن نام پہ دل سخت و باور
 سیداں شے محمد نہنگیں آ زور آور
 بوج منی زرد، جوڑ کینن شعر، دپتر
 جوان بنا زینیں نمروز خانی دلبر
 نوشیروانی، کار گشادیں بے درور
 محمد یعقوب خان، ملک خاران، بادشاہ
 گڈ چہ نمروز خان، جوان داشت آگوچک
 مدعی کیتنت منصب و حکمانی سرور

امیر حسن ہمت، وقتی بست پیشہ،
 لوگ، چارباں، جاہ دات کوٹ، اندر،
 ایسپ خان زرتہ کردے، بہتیں نوکر،
 نشتگنت سردار برکچہری و مجلس،
 درست اتنت خیالی، اگدیں، اتنت برگس،
 رشتگنت سردار پروتی و اب، شادہ،
 گشتہ ایسپ خان، سنگتان چون اتنت فن جبر،
 پمٹی خیال، و ابنت یعقوب خان، دلغدر،
 نے چشیں گاٹے، ریتن، میلین گدر،
 قوم جمال دینی، حیدر زنی جمعہ سر مجاہد،
 برید، روح، آوترا کرتی بے میار،
 بر بلوچی، کرتی برا ایسپ خان توار،
 حکم تورا نیستنت، لشکر، و اگان، بدار،

ناگت ء انباز گرتنتی خونِ یس نہار
 دعویٰ ء گرتہ فیصلہ دست ء ہتھیار
 آحت و نون رستنت اود بر سر دار ء کنار
 یک بران فیر گرت ریفلاں شو میں ہتھیار
 آج پداں سایگ بستگنت زرمشتیں سگار
 سوب گرت ایسپ خان لگتہ برکوٹ ء سر ء
 زوت پشیمان بوت ارماناں کاری بردل ء
 پروتی دست ء گڈٹن درایج نیوگ ء
 تہارمہ آن گرتہ ملک حارانی کوچک ء
 گوانک توپکاں رستگنت سلطان و نصیر
 یار و جمعہ کپستان ء گون ات الے بہیر
 یک بر ء فیر ء ہر سیناں جانی وار تہیر
 بندگ و باقی پٹنت مچ بوتنت جرزیر
 محمد یعقوب خان کل جہان ء ات دل پزیر

اُج سرء روج ء لے جبر سر ارء ات دپء
 ”خارانء گزانی کنین دیم حونی و ترا“
 تن ہزاران تئی لعل گیت ء سر خند ء بور اتنت
 پر بدیان ت سا تنک ء چون پزور اتنت
 یک صد و پنجاہ تئی خضوری و نان خور تننت
 آشپء چہ سرینان پر شنت دیم کور اتنت
 شاغسی صاحب بالکل پکری بوت بسیار
 آرا آرات خان سخی و اب ء دات حوال
 ”ذوروتی براسان ء اچے ملک ء بو فرار
 حبیب اللہ خان ء و تی دست ء تو بدار
 دل مہ بند بہ حکم ء ء صحب بیگہ سا یگ انت
 یعقوب خانی تر اقبہ ء و اہگ انت“
 دوردات جانپاں ء برز گرت بہ سینگ ء
 سنی یں جما زانت دیم گرت بہ بے سیمگ ء

واجہ بیرکؑ، بلکہ ننگؑ کنت طمع
 درست سرداراں زیادہ بد بُرست ہنجشی
 خان بلوچیؑ حشم کنتؑ، غیرتؑ جُشی
 گوں پُلٹیؑ، آفتلاتؑ ہنجش گُشی
 ”تم تو آپ دیکھو اچھی بات نہیں
 میجر بین صاحب زیادہ ناراض ہو گیا
 لوزانگریزی اجنٹ صاحب کو بولا ہے
 تم کو معلوم ہے امیر خان نے ایسا کیا ہے
 اپنی خوشی سے سردار صاحب کو مارا ہے“
 سردار صاحبؑ من دُین تحقیقین حوال
 دروگ کُٹیت و آخرؑ ہستنت ہم نکار
 زندگؑ منتن برتہ کائیں سال پہ سال
 پیادگن میلےؑ براولا کے اُن کنت سوار

اُشرے لوٹین پہ وئے ، وار تبت جرّ و دار
 گز کو بان بیتنت چر تگنت حارانی بہار
 پُر زہئے لوٹین کا گدۂ بیت
 پہ رہۂ سُنگیر تہی مدار نت گوں من چکار
 و شدلۂ سربین من برانوشکۂ دیار
 سوداگر کاینت اُشش پُشنگ و قندہار
 ایرکننت دیمۂ آن صد و ہشتاد کلدار

شاغاسی مولاداد

گوشند : ملنگ جان ولد پیر شیر جان ستمبر ۱۹۵۶ء

خدایا اے منی ناز انت

گوں رسول عرض منا باز انت

مے بلوچی لوزو آواز انت

بگندت امر سبحان ء

الہی رب رحمن ء

خدائی حکم و پرمان ء

اشارہ بوت بہ شیطان ء

برہ بہ ملک ء خاران ء

بدے پنتے امیر خان ء

جو ریت ء نشتگے بیکار

پکن جنگے بیئے سردار

بدہ زرّو ملامان ء

سپاہ پرورشنت کلامان ء

سردار ء پیش اتنت آگہ

بہشت ء جوڑ انت تہی جاگہ

ہزار قسم اتنت بینوہ

اچود لون گڈ سردار ء

شاغاسی گرم ات اے کار ء

شاغاسی لوٹی براسان ء

دوست محمد ء عاقلین دانا

علی محمد ء مزین شان ء

ہما دلبود ء داستان ء

نہ نن دیں ملک خاران ء

وقی ء پشت حتی مالان ء

تمام ڈیچی و میشان ء

سلاہ و زر و سُہران ء
 درستان دوردات بہ میران
 زرنگ حبیب اللہ خان ء
 شتہ یانغی پسند خان ء
 بگشتیں زگرہ سردار ء
 خدائی سیل کنت کار ء
 شتہ ڈاہے بہ سرکار ء
 بہ آ انگریز دربار ء
 اجنٹ ء لوٹتہ آرا
 شاغاسی گپ کنت گو آیاں
 خماریں بمرز کنت چمان
 بدے اُن لشکر و سامان
 بریں بیڑے بر آخاران
 اجنٹ گشتی صبر پکن یکوار

سرورن ۽ آحتگنت اخبار
 حبيب الله خان انت سردار
 امير ۽ کاگرو ایلچی،
 انگریز ۽ کرگنت پیش تنی
 گشتی هرچی لے شاغاسی
 ترا حکم انت یکن جلدی
 اشید تار دات و سیر
 اشانگو لکھتہ کلٹر
 دل کش لے زات نہ کرت باور
 و نیمر لون پادکیت دلبر
 مثال چلگ جمر
 کمر بند بوتگنت پلٹن

ہما گور کی اتنت لشکر
 ہزارہ شیعہ نیں لشکر
 تہے لشکر کمکیں سوچر
 امیر خان گشت پر نگ
 نہ پُچھیں حاکم جنگ
 نہ میٹرین سرو سنگ
 سلامتی آحتہ بہ دیم
 ہمود بہ جوئے پتکین
 وہیری اُردہ ہنکین
 وہیری فون سوچ کنت کیا ہے؟
 کیوں تم ایسا کرتا ہے؟

۱: گور کی - نیپالی پلٹن ۲: ہزارہ پائینیر

۳: سوچر یعنی سپاہی مطلب چہ انگریز سپاہیاں ۴: حاران پتکین تھارو

حوال آحت کہ چلا جائے
 سالہ آئے زرتت
 برابر کوٹہ سے برتت
 ہے ڈول حکم اشلاط
 جھے جوڑینت بلوچ گاٹ
 جبر استیں عجب جوان انت
 پشنگ تاملک اوکان انت
 باز آرگی سیل و سامان انت
 گشتت جاہ امیر خان انت
 منی گوش بوتگنت سنی دار
 ترپے جت بلخوردار
 نہ بوت دست دگہ کردار
 پدار رپتگنت سردار

۱: کوٹہ ۲: اے جی جی ۳: بلوچ گارڈ ۴: پشین
 ۵: پشین ۶: شہر نام انت ۷: ترپ، جنگ ۸: بلخوردار

سردارؑ لوتنت حجام
 ہلاک انش پکنت نیامبل
 بیدیت بہ نیام سرؑ کا کل
 بدے کش روج ہمزابلتی
 بہ گنڈنت خت و بازری
 بریتش حیدر آبادؑ
 دینتش پلپل و وادؑ
 دپے کش دشت چیم شہدؑ
 خوراک کش یک نیم پاوانت
 کالا پانی شے جاہ انت
 بزانت دیم شے سیاہ انت
 بزورنت ہیلچھاں موٹ
 سترکان کارکننت ہررؑ

صفت حق انت به سردار ء
 حبیب اللہ خان نامدار ء
 شاغاسی ابرش^۱ ء سوار ء
 بزوری میان ء مردوار ء
 بگل^۲ پیرو حمیل ء را
 " شاغاسی تواد ہر خیال کر "

منی داد برتہ پیداور
 دو جوانیں بیارتہ کاریگر
 بلوچے نام شیر جان انت
 الہی مئے نگہوان انت
 اتت سچا ہمانی پیر
 ہمارا ہیج نہ گرت تاکبیر^۳
 گلام ء معاف بنت تقصیر

سردار رحیم خان بادی

گوشندہ : ملنگ جان ولد پکیر شیر جان ستمبر ۱۹۶۵ء

کریم وقادریں یارب دانا
 دلانی مالک و ہستے توانا
 سخاوت ریت گوں مردمی و شان
 بگندت سیل کنت آخر زمان
 منی زرد آحتگنت بر موج و لہر
 ٹہینیت رسیگاں گالاں قطار
 بن ازینیں تریلیں زحم جن را
 اچ و روج رحیم خان زرتگنت سر
 گر نڈے شوخ و بہادرین لاور
 شکار و میل و در کیتے دلبر

سیاہ آپ چٹمگ و کاریز و جنگل
 ہمود گوں لانگوں بوتنت برابر
 ہما بد بخت اتنت نادان و کم خیال
 و تی قوت و زور و نہ کرت یال
 در بوتنت مرگاں د اتگنت بال
 ہے ڈول گشتگنت خان نواب
 و تی گشتگنت عمر و حساب
 و ترا غرق کرتگئے جہلیں دریاب
 سگار سبزیں شہر جیت و ہر جیتی چیت
 ہما کو پری و نیام سر و بست
 بر آجگ دی سک کرت و جہل نشت
 دومی سنگت لگور بوت پستی کرت جست
 برائی برجہ رحیم خان توار

گجّا کَلّے روے ہمرہ؎ را
 پیرا پونزہ؎ پکش لیک برڈگارہ؎
 گڈا کَلّیں سہہ؎ تی تو روہ؎ را
 برو سئی کن وتی نون آلم؎ را
 انگل زئی آن علی محمد شکر زوان
 گون آ شہزادگ ء کمرہ وتران
 "بھلو سوب اس کر یس اسہ سمرال کان"
 ہمے ڈول گشتگت رحیم خان ہمارا
 ہمے گپ ء زانین میارہ؎
 کشیں مردہ؎ ریں چوبے توارہ؎
 نوا کستے بکیت پر آئی وہارہ؎
 کپیں شیرانزہ؎ پرکائیں وتارا
 تاپیشیم ء داشتگت سنگرہ؎ را

ندی کستے وہیکیم کُرت دن را
 پچھری مجلس انت سرِ اِ علم خان
 گشیت انت مر جبا انت برترِ حیم جان
 بلا شک بر تو برازی ہے نام ء
 دُرست خشت ء تئی میرات انت زحم
 ہے حد و حیل ء ہر کسے ہست
 تمام قوم ء سر ء ایر کُرت وتی دست
 بر پٹیچی ء ننگ ء جتنے شست
 ہما اوگان و شور اوک فی بیٹھان ء
 بلند والی برا حد و ڈگار ء
 ربر دستی ء اوگان ء کُرتہ بہانہ
 تمام رخشان ء فوج و غوشم ء را

دو دیمء جنگ پہ تو پکء ٹہت چوش
 لگور مرد بوتگنت پکء الاہوش
 رحیم خان زحم کُرت اوگان کُرت پرش
 پکیر شادی آحت کیت پہ نیامء
 حردائی میڑء آورتن قرآنء
 سید بہوت گوندینت لکڑانء
 رحیم خانی پاد کُرت شکرانء
 بڑی بچیء حبر تحقیق سُبُحت
 گوں آرحیم خان آئی دست نہ سُبُحت
 سمند خان گشتہ شہ قولء و قیء
 کنین رخشانیء ساہء بدیء
 دگہ چنت سال گوست پہ ایمنیء
 سمند خان گھوڑے زرتت شہ جاہء

گو کے فاتحہ کرت پہ نام خدا ء
 بدے رحیم خان ء مئے دست تنیاء
 اشود ء اشت و آحت پہ ناسی ء
 ہما کاروان لُطت کُلی ء
 بُرے اشتر شہ ہما آپ رنی ء
 ہتے درستان برت پہ یک جہی ء
 حوالے قاصدیں آورت ڈہی ء
 مردچی سوب کرتہ مدعی ء
 کسے ساڑی نہ انت بولا زنی ء
 قلات گیر سرین بست پہ غصہی ء
 گشیت رحیم جان حضوری نوکر ء
 بیار درگج و قابیں شہر ء
 زین ء برکن پہ حکم کردگار ء

۱: کُلی ڈگار ء نام ۲: کرتہ ۳: بادیانی آنی سردار خیل
 ۴: شہن اسپ ء اصلیں نسلے ات

دپء دے زیر کی یس آسن ء را
 ہما دست واک ہرات ء درواں ء
 لگام و سینہ بند، دُچی، سری انت
 لونڈ و پرک و سہرء کڑی انت
 چیر زین و ہورتک آبریشمی انت
 جوہر داریں رکیب غالی انت
 سردار صاحب کہ پوشیت و سلوان ء
 سمور و گراں حسریدیں چو غوان ء
 گور گور گمان ء کیمخیا انت
 درکشپیں خنجر پہ زیب براہ انت
 دپ، نال و مُشت پہ پیروزگ انت
 جہہ ء مہمیز کرتہ زہر مار ء
 رکیب پاد ء جت پہ جوش و لہر ء

ہے سُرخسہ روت چو مُرگ بال،
 نرآ سکیں درک زوری وارہ وارہ،
 گورہ تائیت وگوگ انت پہ قطارہ
 پہ سُرنبان دُرشتگنت دراہیں ڈگارہ
 تنیا بُرت ورسینت لشکرہ را
 مزارِ بیمہ گزرتگنت سکتہ توارہ
 ”وقتی دیمایا بگردین او سمندخان!
 من زانے کہ من ہستین رحیم خان!
 تنیا پکتگن دستہ تہی جوان
 اگر جنگے کنے؟“ اے گو و میدان
 مناتا کبیرتہ گون انت چہ الاہہ
 برے زحمہ شروک و جنگ جاہہ
 چُشیں روچان لوٹیں شہ خدائہ
 سمندخان گشتہ ترانوں مرحبانہ

ببرگت، تھی دیم، نون پدا انت
 لگور آ انت کہ مردان، گشت سست
 ترارحیم خان مروچی گرتگن درست
 سمند خان گردینت اسپ و تی واگ
 سرء جنگ نیست بالکل بے باگ
 بزان ہر دویک پس اتنت زہگ
 ترا سوب داتگنت نون لامکان
 بگ گردینت، نون کیت دطرجان
 رحیم خان پہ جنگ شپ خون تیار ات
 حاصل خان پلو، سنگت و ہار ات
 شپ، سنتری و گاٹیں پہ دار ات
 سردار رحیم خان نشت و ہنچش گشت
 "ہزار ارمان منا پہ رحمدل خان ہست

چشیں براس من شکست ات بیٹی دست
 دگر سیال ء منہ و کینگ و کست
 ہما و رنا شہیدی منصب رست
 ہمے اوگان کہ آحتنت سے دچہار ء
 شیٹ دُزی و آحتنت بے توار ء
 بہرام خان کی بُرتنت کارِ بگِ رِ
 صُحب ء رحیم خان سئی بُوتت حوال ء
 بگل پُریں بہ زرتیں رفل ء رِ
 ہما زرمشت و لوہیں اسپر ء رِ
 اُروش بُرت بر آ اوگان ء شہر ء
 تمام اوگان گشت ”خدائی دپارا“
 وتی چم ء دیں من شاہدی ء
 سردار بوتت فرار شہ ملک ء وتی ء
 پہ خون و فتنہ و جنگ و بدی ء

تمام رخشانِ زُرت بولازنی ء
 شُنت بر کابل ء تختِ قوی ء
 رپوٹ ء پیشِ گرتگِ وتی ء
 "منی جند آحتہ پہ عازی گری ء
 من حکم دے پر اکفر ء بدی ء"
 بگشتینِ کشِ صِدرِ اعظم ء را
 امیرے ضلع ء آحتہ دیار ء
 انگریز ء گڈِ تگی ریل و تار ء
 انگریزانی کشک سک گرانت
 نہنگیں حاکم ء زور ء امان انت
 اجنٹ ء گوں، اچیسن گرتگِ تران
 گشی ہرچی خان بہادر شکر خان
 استنت منظور ہمائی گپِ دہم تران

خان بہادر کشتی حدهء کثرت و تن
 چشیں کارے برے وخت مکت کس
 سر لقا در ست بوتنت ہاوار
 خدا زور آورے کنت پنجشیں کار
 خدائی امر انت سردار بوت بیمار
 شپ یا زردہ وسی بیل ہم ہوار انت
 پہ مرک و پیالہ پروتیا رانت
 سردار و بوت کنت مرک حقیقت
 دینار خان ۶ رحیم جان گرتہ رخت
 ”گوں آغوش جان کنے جوانی و مرثیت“
 پکیر شیر جان بگش گالان پہ بازی
 دینار خان فی دل و عاشق کن رضی

صفت ہنجیں برارِ حسیم خانِ برازی
 مژوری پر منی پوریات و حقان
 دو خروار گلہ اش ڈاک، دیکان
 سردار، جند من لوٹیں خلعتان
 تمام رخشان، ہرچی چوچک و جان
 پوڑی پُر کنت گوں آغوث بخش و دینار
 اُر کتے و ترا چندی کنت ناگار
 (پہ) اُس، سچی نیستنت دو خروار
 دگہ برزیں حسابے، کینین سوار
 پدی روچان مہیت اش من گلگدار

میر رحیم داد لاناگو

گوشندہ : ملنگ جان ولد پیر شیر جان ستمبر ۱۹۵۶ء

یات کینین پنج وخت خدا را

سیا، ان شے محمدؐ را

آحت زرد منے موج ولہرے

نازینتن جوانیں سرے را

سردار رسول بخش قہارے

شبخوں بلوت بچا گئی شہرے

ساری بندے میارے

درختے شہ میشہ دوارے

شہر بنت سرپندین جوان

پیرک تئی میر شریف خان

شیر بهیں سردار سفر خان
 رحیم داد خان لون رنگ سر
 گوانزگ چند بیت برابر
 رحیم داد خانی دور و باری
 گشت پہ آسرات و سواری
 مادیان و کولواہ ۶ مہری
 خو جوانیں چہار انت جہان ۶
 ایشیا ربات رحیم داد خان ۶
 یکے تہی دین و دنیا انت
 دومی دولت و سخا انت
 سیمی تہی رنگ ۶ ستا انت
 درست بہ رحیم داد مہاہ انت
 لون بیان گرتت پلیٹی

سردارانِ درستان لوطی
 نور دین خان گرت جنگِ مردی
 حاکمِ رگرت باز دردی
 زندگ و دراهِ گِردی
 اُش شما کئے آراگی

درست سردار سراوان
 چو جواب دانت ہماوان
 مئے نبی دستِ پشین تران
 دیم گردینت بہ رحیم دادخان
 رحیم دادخان گشت من رین انت
 سر پآ گنگِ پیرین انت
 قول انت کہ آرا گرین انت

۱: سردار نور الدین — شاہی زنی میگل ۲: گرت
 گرفت رگرت ۳: نہ بیت ۴: من رین

زندگِ نیا نین مرین انت
 رحیم داد خان لون گیرت انت سر
 اُج و سلات زرت پوج و شکر
 جہلاوان ۶۰۰۰۰۰۰۰ گور
 گوں سردار نور دین پوہر ابر
 داتگت دہشت و ہیکل
 ”ہم کیسہ مونے کنا سل“
 بٹ سلاتے یا مخے من“
 سردار نور دین دُن کہ پائے
 جنگ نا الا واپارے
 انتس کہ نا اختیارے
 نیغاں چپ ہر کس مروس
 پنج ہزار بندغ بروس
 سوب کنیغان دپروس

رحیم داد خان تہی دست انت رن
 جہلاوان گرت بنیل و تاراج
 لگنت ترنب و روالی
 لگنت دولت و مال
 سنجری و بوپ و غالی
 اے گساں ہو رک اشتنت خالی
 خان صاحب سئی بوت قلات
 براجنٹ و تار و ات
 رحیم داد خان سوب گرتہ آحتہ
 جہلاوان درست پتانہ
 انگریز بادشاہ انت ظللا
 خان بہادری و داتہ بلہ
 ریفل و قیمت ہزار انت

رحیم داد خان چیرے پکار انت
 سوچ مہ کنت کل اختیار انت
 رحیم داد خان گشت نوکر ء را
 دور بین ء بیارت گوں وار ء
 رفیلے سٹی و ہزار ء
 میدان و صافین ڈکار ء
 دور جنت بہ چم پیار ء
 و سلوان پوشیت و زیل ء
 رفیل و زرت جمیل ء
 شہزادگ حد ء سوار انت
 گھوڑو ء دھنز چہ پدا انت
 پر پدیاں استنت جوان
 تورگ ء بی کاسگے دھان

شور کُنت و ختے رحیم داد خان
 میر موسیٰ خان دین، تئی براس
 گوئی است بیشک پہ اخلاص
 ہر کسے بُیت بہ ملکِ خاران
 پیرک، تئی گیتنت نام
 مُرت آگوں سردار آزات خان
 آبرو، بازانت گوں آوان
 حاکی دربار و حبر گہ
 ہر کہ پی بے دس ماندہ
 میر موسیٰ خان، گیت بہ یلہ
 موسیٰ خان یاد آحت چٹک
 ہر چوں بی گیت آئی حق
 شاعران شیر جان پکیر

انصاف گون عقل و دلیل ء
 شعر گشت پر رحیم داد خان میر ء
 من دلیست عالم ء گشت
 دولت ء گردینت پشت
 لکھ حساب ء صد ہزار انت
 لیٹر ء بارہ بسیار انت
 تنی دل ء یک کد ار انت
 کا گدے ، نوٹ صدی ء
 بشخے چو چہار پیسہ نے ء

رَبِّ کَرِیْمِ سَاز

گوشده : ملنگ جان ولد پکیر شیر جان ستمبر ۱۹۵۶ء

رَبِّ کَرِیْمِ سَاز و صاحبِ حقِ اِنْت

بادشاہی تئی محکم و سگ اِنْت

تورہ و بشینچ صد ہزار لکھ اِنْت

نامِ اللہ اِنْت تدرت باز اِنْت

نیست پرواہ رب بے نیاز اِنْت

بندگ ۛ ہڈ گیر و سبب ساز اِنْت

ہر کہ بہ دین ۛ سخت و اخلاص اِنْت

آ بہ پیشوا ۛ حُب و انباز اِنْت

جاہلیں خرم سان و اجہ بے نیاز اِنْت

ہر کہ پہ خرم س دنت و تی ساہ ۛ

زحم پہ کنت اود پہ کفر ۽ بنگاہ ۽
 قیامت ۽ روشن کنت وقتی راہ ۽
 بہ شہیدی ۽ سر نبیت جاہ ۽
 آرا زرتنت دیم بہ آسمان ۽
 مجلس انت نشت گوں حور و غلمان ۽
 باز سخی انت و نشته میدان ۽
 لیکھ ۽ رب ۽ آودنت نان ۽
 گُشنگاں سیر کرت دُست مہمان ۽
 نون برے زند ۽ نام و شناسم انت
 آخر ۽ جاد بالکل جوان انت
 ہر کسے ہستمند و دنیا دار انت
 من گُشین آسرات نہ کنت خوار انت
 روگن و لاند ۽ وارتن زہر انت

آتش لے چیاں باز پر سیر گار انت
 وخت نماز کہ بوک و بیمار انت
 اے لعین شیطان گردن سوار انت
 ابلیس سکت آحمبل و یار انت
 باز بادشاہ انت نشہ بہ تخت ء
 حکم کنت مخلوق ء برے وخت ء
 قیامت ء اندیش انت پہ دل سخت ء
 نون ہمے گونڈین راہ گداری انت
 ورناء اسرات سیل و سواری انت
 ریفلیں تو یک اسپ و ماری انت
 اے حمیل آئی گردن ء براہ انت
 پشتول و جمبیا گون ہمراہ انت
 نادری بیم گون تیغ سپاہان انت

مہلبیں جُپت ۽ جہل بہ سہراں انت
 آ غلیمانی گو و میدان انت
 حیلہ گرت شاعر بند گرت گال ۽
 ورنایہ شوق و گردگ ۽ طال ۽
 برسر ۽ بندیت شدہ ۽ شال ۽
 آ مشہدی یس لنگی، رومال ۽
 ہر کسے جوڑ انت شوخ و مغرور انت
 قیامت ۽ اندیش شد دل دور انت
 امر بیت رب ۽ جان بیت بیمار
 مچ بنت آئی و ارشیں درد و ار
 درست طبیبان ۽ لوٹنت پہ الگار
 پنڈران خیرات کنت بسیار
 یکے را منظور نہ کنت ستار
 ملخجوت راستیں نیمک ۽ نندیت

آئرا بیمار پہ نظر گزیت
 آج جن زبگان زوت دل سہیت
 نوک نہال حا کافی بخت بندی
 کپت پہ پادان ہر نیگے حمل
 کنت تپس تنی بہ سہلہ ہلہل
 دل خبردار انت سنی بیت گوشاں
 خیرہ انت حم پگتگنت پوشاں
 نون دل پکرانی تہا جل انت
 نون زبان میر پرشتہ ول انت
 وننگنت ملا نون قرآن ء را
 یسین ء حرفان کشتنت زوان ء
 رب کتہ احسان بر مسلمان ء
 ساہ رپتہ چو طفل شیطان ء

خیمہء جگش کُرت داران ء
 چادر ء کُرتنت پیچہ ول تھان ء
 کو نرگ و بوی درست سامان ء
 سادگیں پوشاک دبیت جان ء
 کوپک ء نش برت بہ شہر ویران ء
 واہگ ہندیت درست سیالی ء
 بازاریں گس تنی گوں بوپ غالی ء
 کس نہ کنت آئی حنائیہ مالی ء
 وارث لوگ ء یک دے نیت
 لمحہ ء شہ حاک ء پُرکنت کیلیت
 پائتہ نش و نت و کُرتہ حق بسی ء
 عزرائیل کیت پہ مجلس یار ء
 پیش نہ انت دلگوش ء دگہ کار ء

سوج کنت ساری ء ہے چار ء
 ارواح ء گجیت کنت بُت ء ثابت
 دست و پاد بونت بہ سر ء شاہد
 اے زبان ء آواز آحتہ بہ گوانک ء
 کُرتہ باز تکسیر چم و بروانک ء
 چم گوشہ بیشک من کُرتن چاری
 پاد برا پندان زرت ذمہ داری
 دست ہما چیزاں بُرت پہ تنکری
 چندیاں سیر دلتے وتی زند ء
 پیر بنت چمروک اش تہی جند ء
 سیل کنت گڈ خور ء ہشاری ء
 ہفتگے گردیت پہ دیم تہاری ء
 بر دل ء تکتہ نیاری ء

گون جنوزان ء گپ کنت سخت ء
 و اوننا کُل ء تا نا بخت ء

ای اریٹ ورنادُن اَن کہ پیرٹ
 نا چناتا ای دوست و ہڈ گیرٹ

دست برا زال سک کنت، پِل ء
 و نی ننا سانگے زوٹھیف بلہ

شیر زال گتے یات کُرت نوکی ء
 ترسیں چہ عاروس ہپوکی ء

اے جواب ء گردینتگنت ہم زو
 و قولے کہ ابدے کیوہ ای بے رو

اے کنا و درے رتیک خیراتے
 باخلنگ اونا وختان میراتے

کنے ء ہر دے بچیفک ماتے ء
 محشر ء روتج وخت میزان انت

فتاضی، دیم، گیت و دیوان انت
 ہر کسے دین دوست و مسلمان انت
 جہاہ کفارانی دوزخ، نیام انت
 گورگ و ہندو و کرشتان انت
 ملحدیں، ناپاک، ہوک و مردار انت
 دوزخ بندی و سزاوار انت
 آتشا شیطان، گلگ دار انت
 اے ہمارد، چپ چلیں کار انت
 اے رُہ، شیطان آوان گشتت
 بہ سرودیم، تا پگے مُشتت
 کار (کہ) حقیقت بو آوان اشتت
 اے دنیا و تائم بیت پرے زات
 مچ بیت مخلوق بہ پہل سراط

ہر کسی پر وت گار پر یات انت
 پست و مات اش نہ گت بزار انت
 بروتی شومی ء گرفتار انت
 اش سرء مودء لے ات بارگ
 پاد اگر ایر بنت نوٹر بنت شہرگ
 اسلام ء پیشوا دنت ہمود کو پگ
 حُشک کنت ہیر اش ہم دیدگ
 اے بد و نیکی ء ترازو ء
 رب پہ پیشوا ء خاطر و روء
 اسلام ء بخشیت پہ آئی آبروء
 ایش انت پکیر جان فی دپ گفتار
 کوڑوگوں کتے ء نہ انت پادار
 جنر منی روت و دفتر ان مانت
 اے خطا ء ہر مجلس ء وانت

و تدر و قیمت ۛ عاقل زاننت
 تو پیکر شیر جان گشته اے شعر ۛ
 انکہ مخلوق ۛ تو پنت دیئے کیرا
 رب تنہی ایمان ۛ پکنت خیر ۛ

راست، دروگ، ملام

گوشندہ : ملنگ جان ولد شیر جان ستمبر ۱۹۵۶ء

عرض انت گناشا ہیں نبی

ونتن مدح پیہ صاحبی

بہمن مباح انت عاقلی

رازہ گشین من ہر کسی

گشت برادرے گور من انخی^۱!

دو دیدم گلے جاہے پتی^۲

است درخور و مطانت منی^۳

داتن جواب ۶ من پدی

آمین کنت سلطان سخی

ہستنت مگر دوستے تنی

۱: گون آ ۲: انخی عربی معنی براس ۳: دگہ

مہر؎ بگت دئے وشدلی
 گڈاشس ہمانی یارِ من !
 زورے اگہ گفتارِ من
 گر ان انت خرید گبگ و جن
 طوطی لبیسیں گلُ سمن
 صبر؎ دل؎ تو ایر پکن
 رزق؎ حلالیں سیر پکن
 شیطان؎ پنتان زیر پکن
 پوچ انت دوروچی میں دُنیا
 کسے کہ کنت دروگ و گناہ
 روت تنک؎ پس گور؎ تنیا
 کسے نبیت (آئی) وارو پناہ
 دروگ؎ کہ روچے بہر بیت
 چوں پہ گل و الکار بیت

راست ۶ سر روت سوار بیت
 دروگ روبه نیام ۶ گار بیت
 نام ۶ پدا کشته بیت
 دروگ گشته من زور آید
 بنگاه و پوج و لشکر اُن
 گونڈیں مہمان گوہ بر اُن
 راست کشیت من زیاده اُن
 پوشنده عدل و شمع اُن
 من خواہ ۶ سلم درور اُن
 راست ۶ روگ پنجگ ۶
 بیا کہ رون و پیا تر ۶
 دروگ نون پدا چکی و ترا
 او دیر دریاب ۶ زیر شتہ
 راست ۶ و ترا آدیم کتہ

دیمسا بر گردینت پدی
 حرب دگہ دروگ، گشی
 "سیل کن کہ چے بوت حال تی؟"
 دروگ، بگشتن "چون کنین
 ہر مجلس، ساڑمی بین"
 دروگ کُت و سہر زرت ملام
 "من واجہ ان راست مئے کلام"
 راست گشت "اے گو مخور!
 زرّان، کُٹنے لگور،
 حیران بے، تہ سلّو^۱
 ریش، تی، کوٹ^۲ کنان
 اش پنجگان ات^۳ مُڈ^۴ کنان"
 رپتہ ملام دیما جنان

پریات و رُزوائی کنان
 ”شیطان ہست مئے یار و جان
 دردِ شریکیں مہربان
 اَمئے توے سکین کمان
 راستِ خراب گرت علقوآن“
 شیطان گون راستِ دنتِ حوال
 ”بیخی مدار گوں من چکار
 اودا کہ کرتہ من شکار
 بہ دورِ نین چاتِ کنار
 ہرچی کہ بیت گرم و لوار
 بے موسم و سبزانت بہار“
 راستِ گشی لُج نئییت سمرار
 پنچنت ہمائی بیل و یار

لُٹے پکیت من کیلگ
 روچے کہ سنی بیت اش پدا
 پہنچی نہ منتہ جاگہ
 شیطان و تراکرت آدم
 سہر پشک و آہود دروشم
 چیر خلک گوئی اُکاٹے
 چو ٹیلک تہ رنگو لاک ٹی
 خن سُرْمہ بامزواک ٹی
 و شبو جتہ جان ء و تی
 گامان ء زوری کوتری
 آحتہ شیر خام ء عقل ادا
 چمروک کسان کرتہ دل ء
 لاپنیت و ترا روت پہ مڑا

۱۰۸
 ہستی کے شہ دست و شستہ
 شیطان اشودا گڑ گڑ کتہ
 راست آحتلگنت بہ غصوہ
 دست و ریش و جتہ
 ”قولنت کہ نیلین ہر سے“
 ریت بہ شیطان و سر
 گوازینتگ تیگ و دپ
 بر علقوان پرشتنت زوال
 نیستنت ملام و سوج و حال
 راست و تراکرت بے میار
 اللہ تہ پمن بہم کنے
 شیرحبان پکیر و رحم کنے
 ساہ کندن اون آسان کنے
 و مہدی مدام ان شات کنے
 روح اون شہ روح و زیات کنے

پنت

گوشندہ : ملنگ جان دلد شیر جان

ستمبر ۱۹۵۶ء

گرین نام بُت کریم ! صاحبی حق !
 جہان بدست انتنتی پلوء سک
 اگہ کہ لسنڈ رو کسے خراب انت
 پتیت قرض بد پدا ہر وخت کریا انت
 نہ گندیت نان و آدیم سیاہ دلاپ انت
 پیس تانکہ بُت بد ہست زندگی بد
 نسوان انت مناشہ گندگی بد
 کنین ذکر و حذر بد بندگی بد
 کشین مقدار و راز بد ہر کسی بد
 کز ایک دخترے جو اینن دی بوت
 تمام ہمسرہ چم کننت دوت

بدین راہ ء کنت سوار؄ آہِ رازوت
 نہ بیت پیرز کہ دُراہ ء بہ بچیت
 مقابل بیت گون کسے آوہجیت
 و ترازو بادنت راج ء صفتی؄
 جنک ء حندگ و دُریں دپ؄ تران
 بگند و رنا ترا حریفے کشین جوان
 اتے نیزگار و نیستت بیلے ء نان؄
 جنک؄ نشگ اے؄ حورک؄ کنے شان
 گشت ہر کہ دل ء دت بادشاہ انت
 نبیت سرنپد کہ اے مئے حد و جاہ انت
 دل ء منشاء؄ حورکیں حندگا انت
 چہ دت بُریں جہان آئی رضا انت

جُنک پچان پوشیت پُر نما انت
 دودست گت و باہینک تہا انت
 ہمے جوانین پرسیانی ستا انت
 دورانہیں پیڑیتی بندو تایت
 گورے ہارتی، قیمت، چنکس بیت
 سپیتیں کہلان جسم و تن دیت
 جنین مشائستہ و مرد لنگڑی انت
 خُتک و روگن، بو، ہڑی انت
 لیوسگ مردم، بامس تڑی انت
 جنین لون پنت دنت مرد رومایت
 ”غریب اُن نیکین جوان اِلا طماعی
 ارے دروغ باز، کپیس بے سمائی

۱: ہتک - نارشت
 اردو سالن - کتق - گردگالی

اریکل دشمن، ہیت اس کرو چوٹ
 تو اریکل پیس غریب! شہر و مڑں موٹ
 دو حکم دار ملک فی اسٹن پرنکی
 کنے تیر توبہ، کا لخوا اریس فی

بُجارت

بجارت.

گوشنده : ملنگ جان ولد شیر جان ستمبر ۱۹۵۶ء

۱: قدرت کردگار انت

بردست بندگان

پس و ردیشن پیش

زہک آحت امبران

قوت وکل کشادہ

کنیت صفت جہان

اے گپ منانہ سجدیت

کہ سر بین بر آ مکان

پادہ سرء کہ بوشتین

روشن انت کل جہان

چار جبرء کرامات

کنندت خراب و زیان

بوج : موٹر

کیت زرشلو^۹نچین زردوک : ۲
دروشاپ جناب انت مثل لوک

بوج : ریل گاڑی

پہنادء گون ہستنت ہپوک : ۳
بالا نشینیں زیات گشوک

بوج : ٹیلیفون و ٹیلیگراف

قدرت کردگار انت : ۴
قدرت تنی بیار انت
سرخند و بور سوار انت
دیمائی زور جنان انت

بوج : ہار و ہیرپ کورء آب

۵ : بگندت بادشاہِ زیب دارِ

حسابِ زیاد ہیں فوجِ ہست مارا

بگندت رو بروءِ زین و سوارِ

طلسمِ چیر کنت ہر کس و تارا

بوج : استار

۶ : مر گئے کہ بانزل و زر

تالان کنت تمام پر
نئے فوجِ داریت، لشکر

کنت منزل و تر اسر

بوج : روح

۷ : یکے کہ زیب دارِ انت

بر زین جہاں سوارِ انت

ہر یکے تار پہ تارِ انت

شہزاد گئے گہارِ انت

بوج :
ماہ

۱ : جاگہاں

۸ : چیزے ٹھینٹہ بیابان

بوتہ خریدار ارزان

ہرچیء بیت آمان

لذت ہست باز جوان بوج : واد

۹ : کسانین کو ٹوٹے جوڑا انت

تہہء ہستنت کچہری ہردو کین برات

کڑی و کبل اتنت زمزیر و پولات

بوج : دپ

۱۰ : گونڈا انت آگہ رراج

غومبیت چوشیرء کنت توار

ہر جا ببیت مردے دوچار

بہ گشتنء کن اعتبار

بوج :

دپ پڑیں توپک

و تدرت کردگار انت

پیدایش آدگار انت

دُرستانی بیل و یار انت

یک کوڑے بدنت جاه

جُگیت سرءِ نش گمراه

در یابے چیرءِ ناپا

سیلءِ جتا بیت چوش

کیت کردبست سفید پوش

لذتءِ اکنت نوش

دُرست گبار و خاموش

بوج: چلم

حرفان کشین پهلے زران

سرپند نہ بنت کش نادان

پیدا و جوڑ گرت البان
 چار کُندء کُرتش تالان
 عطر ز بادور یحان
 ہر تیرمہ وز مستان
 سبز انت چو بارگہء میان
 بارے کہ لڈت نش گران
 نیست نش شمار و پایان
 آروچ کہ بہیت زیان

بوج : قبر